

GÜVENLİK KUVVETLERİNİN NEDEN OLDUĞU
ÖLÜMLER VEYA KÖTÜ MUAMELEYLE İLGİLİ
ETKİLİ SORUŞTURMA YÖNTEMLERİ

AVRUPA İNSAN
HAKLARI MAHKEMESİ
KARARLAR İCRA
DAİRESİ

1 NO.LU GENEL
MÜDÜRLÜK

TEMATİK BİLGİ NOTU

Temmuz 2020

GÜVENLİK KUVVETLERİNİN NEDEN OLDUĞU ÖLÜMLER VEYA KÖTÜ MUAMELEYLE İLGİLİ

ETKİLİ SORUŞTURMA YÖNTEMLERİ

Bu özetler tamamen Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlar İcra Dairesinin sorumluluğunda hazırlanmış olup, Bakanlar Komitesini hiçbir şekilde bağlamaz

1. BAĞIMSIZLIK.....	3
2. YETERLİLİK	6
3. SÜRAT	8
3.a. Sürat ile zaman aşımı arasındaki ilişki	9
4. MAĞDURLARIN SORUŞTURMAYA MÜDAHİL EDİLMESİ VE SORUŞTURMALARIN KAMUYA AÇIK OLMASI.....	11
5. SUÇLA İLGİLİ ÖZEL SAİKLERİN İNCELENMESİ	13
6. SORUŞTURMALARIN BAĞIMSIZ KURUMLARCA DENETLENMESİ	15
7. MAĞDURLARIN TAZMİN EDİLMESİ	17
EK – DAVA DİZİNİ	18

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin, güvenlik kuvvetlerinin Sözleşmede yer alan temel haklar olan 2. Madde (yaşam hakkı) ve/veya 3. Madde (işkencenin yasaklanması) ile ilgili, kanıtlanmış veya gerçekleştirildiği iddia edilen ihlallerinin yeterli bir biçimde soruşturulmaması nedeniyle, bu maddelerin usul bakımından ihlal edildiğine hükmetmesi halinde, bu durum muhatap devletin soruşturmaları *resen* yeniden başlatması, kaldığı yerden sürdürmesi ve devam ettirmesi ve söz konusu soruşturmanın Sözleşmeye uygun bir biçimde sürdürülmesini sağlaması yükümlülüğünü içerir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kararlarının yürürlüğe girmesi için genel olarak yapılması gereken budur.

Bu bilgi notunda, soruşturmaların etkililiğine dair, Mahkemenin içtihatlarıyla oluşturulmuş ve Bakanlar Komitesince (BK) denetlenen, aşağıda belirtilen başlıca unsurlar üzerinde odaklanılmaktadır: bağımsızlık, yeterlilik, sürat, suçun özel saiklerinin soruşturulması, bağımsız denetim ve mağdurların tazmini. Bilgi notunda, soruşturmaların etkililiğinin sağlanması ve güçlendirilmesi için Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kararlarının icrası bağlamında, devletlerin benimsediği ve bildirdiği bir dizi örnek yer almaktadır.

1. BAĞIMSIZLIK

Sözleşme uyarınca soruşturmaların en baştan itibaren, bağımsız kurumlarca yapılması gereklidir. Bu gerekliliğin yerine getirilmesi için, soruşturmayı yapan kurum—hem kurumsal olarak hem de pratikte—soruşturmaya tabi tutulan yetkili makamlardan yeterli derecede bağımsız olmalıdır. Bu da, bağımsızlık sorununun, olaylardan sorumlu olduğu iddia edilen devlet görevlileri/makamları ile soruşturmaları sürdürenler arasındaki ilişkiler ışığında ele alınması gerektiği anlamına gerekmektedir.

Ombudsman ve İşkenceyi Önleme Biriminin yanı sıra, İç İşleri ve Şikayetler Dairesi, bağımsız bir soruşturma kurumu olarak, devlet görevlilerinin yasa dışı eylemlerine ve ihmallerine karşı yapılan şikayetler dahil olmak üzere, kolluk kuvvetlerince işlendiği iddia edilen bütün kötü muamele olaylarını denetler.

ALB / Pihoni (74389/13)

[13/05/2018 tarihinde kesinleşmiş Mahkeme Kararı](#)

[Eylem Planı](#)

Başsavcılığa bağlı Özel Soruşturma Dairesi (SIS) polisin kötü muamele iddialarını soruşturmak üzere 2007 yılında bağımsız bir kurum olarak oluşturulmuştur. SIS Başkanı Başsavcının önerisiyle Cumhurbaşkanı tarafından tayin edilir. SIS İşkence İddialarını Soruşturma Bölümü, kötü muamele olaylarıyla ilgili ön soruşturmayı gerçekleştirir. Ceza Usul Kanununda 2015 yılında yapılan değişiklikler uyarınca, mağdur şikayetleri artık kişisel ceza soruşturması kapsamında değil, kamu ceza soruşturması kapsamında ele alınmaktadır. Askeri makamlar hakkındaki kötü muamele iddiaları 2014 yılında kurulan, kurumsal ve yapısal olarak bağımsız bir kurum olan Soruşturma Komitesi tarafından soruşturulmaktadır.

ARM / Virabyan (40094/05)

[02/01/2013 tarihinde kesinleşmiş Mahkeme Kararı](#)

[Eylem Planı](#)

2011 yılında kabul edilen Ceza Usul Kanununa göre kötü muamele iddialarıyla ilgili ceza soruşturmalarının yürütülmesinden devlet savcıları sorumludur ve polis ancak devlet savcısının talimatıyla hareket edebilir.

CRO / Mader (56185/07)

[21/09/2011 tarihinde kesinleşmiş Mahkeme Kararı](#)

[Eylem Planı](#)

Polise Karşı Yöneltilen İddialar ve Şikayetlerin Soruşturulmasına Yönelik Bağımsız Kurum, 2006 yılında kötü muamele iddialarına karşı *proprio motu* (kendiliğinden başlatılan) soruşturmalar yürütmesi için kurulmuştur. Bu kuruluş, dosyalarını ve elde ettiği sonuçları, karara varılması için Başsavcıya iletir.

CYP / Shchukin ve diğerleri (14030/03)

[29/10/2010 tarihinde kesinleşmiş Mahkeme Kararı](#)

[Nihai BK Kararı CM/ResDH\(2014\)93](#)

2012 yılında polis memurlarınca işlendiği iddia edilen suçların soruşturulması amacıyla Güvenlik Kuvvetlerinin Genel Denetimi adlı bağımsız bir kurum oluşturulmuştur. Kurumun amacı Polis tarafından göz altına alınan şüphelilerin ölümüyle ilgili koşulların bağımsız bir şekilde soruşturulmasıdır.

CZE / Eremiasova ve Pechova (23944/04)

[16/05/2012 tarihinde kesinleşmiş Mahkeme Kararı](#)

[Nihai BK Kararı CM/ResDH\(2014\)69](#)

<p>2018 yılında yapılan bir anayasa değişikliğiyle, Başsavcı Parlamento tarafından altı yıllığına seçilir ve Parlamento'ya karşı hesap verir. Ayrıca, 2019 yılında, kolluk kuvvetlerince işlenen işkence, kötü muamele ve bazı diğer suçların soruşturulması amacıyla Devlet Teftiş Dairesi faaliyete geçmiştir. Devlet Savcısı da Parlamento tarafından altı yıllığına seçilir ve Parlamento'ya karşı hesap verir.</p>	<p><i>GEO / Tsintsabadze grubu (35403/06)</i></p> <p>18/03/2011 tarihinde kesinleşmiş Mahkeme Kararı</p> <p>Eylem Planı</p>
<p>2013 yılında Bavyera Kriminal Polis Bürosunda, görevlerini Bavyera Polisinin günlük operasyonel faaliyetlerinden bağımsız ve tarafsız bir biçimde icra eden, polis memurlarının isimlik veya diğer kimlik belirleyici işaretler taşımadıkları ve video çekimlerinin yapılmadığı durumlarda toplum polisinin eylemleriyle ilgili soruşturulmaların bağımsız bir biçimde yapılmasını sağlayan bir merkezi dahili soruşturma birimi kurulmuştur. Böylece, soruşturmayı yapan birimin, görevi kötüye kullanmakla suçlanan polis birimiyle hiyerarşik, kurumsal veya pratik uygulamada herhangi bağlantısı bulunmamaktadır.</p>	<p><i>GER / Hentschel ve Stark (47274/15)</i></p> <p>09/02/2018 tarihinde kesinleşmiş Mahkeme Kararı</p> <p>Eylem Raporu</p>
<p>2015 yılında, polis kuvvetleri dahil olmak üzere, İçişleri Bakanlığına bağlı cezaevi görevlileri ve yetkililerinin eylemleriyle ilgili soruşturmaları yapmak üzere İç Güvenlik Bürosu kurulmuştur. Bu büropolis ve cezaevi yetkililerinden bağımsız bir kuruluştur. İçişleri Bakanlığınca denetlenir ve ayrı bütçesi, kendi binaları ve bölgesel birimleri vardır.</p>	<p><i>LVA / Holodenko grubu (17215/07)</i></p> <p>04/11/2013 tarihinde kesinleşmiş Mahkeme Kararı</p> <p>Nihai BK Kararı ResDH(2018)382</p> <p><i>LVA / Balajevs (8347/07)</i></p> <p>28/07/2016 tarihinde kesinleşmiş Mahkeme Kararı</p> <p>Eylem Raporu</p>
<p>Ceza Usulü Kanununda ve Devlet Savcılık Hizmetleri Kanununda 2007 ve 2011 yıllarında yapılan değişikliklerle, polis görevlilerince kötü muamele yapıldığına dair iddialarla ilgili soruşturma yapma yetkisi önce özel görev grubu olarak oluşturulan savcılara, daha sonra da Devlet Savcılık Makamında kurulan Yetkililerin Soruşturulma ve Kovuşturulmasına ilişkin Özel Daireye devredilmiştir. Bu daire mesleki ve operasyonel özerklik ilkesine göre faaliyet gösterir ve polis, askeri inzibat ve istihbarat servisleri yetkililerince işlendiği iddia edilen suçları ele almak üzere özel yetkiye sahiptir.</p>	<p><i>SVN / Matko (43393/98)</i></p> <p>02/02/2007 tarihinde kesinleşmiş Mahkeme Kararı</p> <p>Eylem Raporu</p> <p><i>SVN / Franciska Stefancic (58349/09)</i></p> <p>24/01/2018 tarihinde kesinleşmiş Mahkeme Kararı</p> <p>Eylem Raporu</p>
<p>Yargıtay ve Adalet Yüksek Mahkemesine bağlı Başsavcılığın aldığı karar uyarınca devlet görevlileriyle ilgili şikayetlere ilişkin soruşturmalar 2015 yılından beri adli emniyet güçlerince değil, üst mahkemelere bağlı savcılarca münhasıran yürütülmektedir. Söz konusu savcılar görevleri sırasında</p>	<p><i>ROM / Barbu Angheliescu No.1 (46430/99)</i></p>

<p>adli emniyet güçlerinin faaliyetlerini denetlemekle sorumlu olmayan savcılar arasından seçilmektedir.</p>	<p>05/01/2005 tarihinde kesinleşmiş Mahkeme Kararı</p> <p>Nihai BK Kararı CM/ResDH(2016)150</p>
<p>Kuzey Kafkasya'da güvenlik kuvvetlerinin terörle mücadele operasyonlarındaki eylemlerinden kaynaklanan görevi kötüye kullanma iddialarının soruşturulması amacıyla , 2011 yılında, savcılıklar bünyesindeki Soruşturma Komitesinin devamı şeklinde bağımsız bir birim olarak bir Soruşturma Komitesi kurulmuştur. 2013 yılında Ceza Usul Kanununda yapılan değişikliklerle, ceza davası açılmadan önce, yani ön soruşturma aşamasında, tıbbi ve diğer adli tıp incelemeleri dahil olmak üzere, soruşturma yetkilisinin bazı soruşturma tedbirlerini bağımsız olarak alabilmesi mümkün kılınmıştır.</p>	<p><i>RUS / Khashiyev ve Akayeva grubu (57942/00)</i></p> <p>06/07/2005 tarihinde kesinleşmiş Mahkeme Kararı</p> <p>Ara Karar CM/ResDH(2015)45</p>
<p>Güney Irak'ın Birleşik Krallık Silahlı Kuvvetlerince işgali sırasında Irak vatandaşlarının ölümüyle ilgili olarak yapılan soruşturmalar bağlamında Savunma Bakanlığı 2010 yılında bir soruşturma süreci başlatmıştır. Bu süreçte, Irak Geçmişe Yönelik İddialar Heyetinin (IHAT) sürdürdüğü ceza soruşturmaları, emekli bir Yüksek Mahkeme Hakimince yürütülecek adli soruşturma tarzı bir soruşturma (Ölümlü Olaylar Soruşturması olarak adlandırılmıştır) ve/veya Yüksek Mahkemenin belirleyeceği bir hakim tarafından yürütülecek bir adli denetlemeyle birleştirilmiştir. 2012 yılında yapılan yeniden yapılandırılmadan sonra, Yüksek Mahkemenin 2013 yılında verdiği bir kararda, IHAT yeterince bağımsız bir kurum olarak değerlendirilmiştir.</p>	<p><i>UK / Al-Skeini ve diğerleri (55721/07)</i></p> <p>07/07/2011 tarihinde kesinleşmiş Mahkeme Kararı</p> <p>Nihai BK Kararı CM/ResDH(2016)298</p>
<p>Yüksek kademedeki görevlilerin, hakimlerin ve kolluk kuvvetleri mensuplarının işlediği suçları soruşturmak üzere 2016'da bağımsız bir kolluk kuvveti icra kurumu olan Devlet Soruşturma Bürosu (SBI) kurulmuş ve 2018 yılında faaliyete geçmiştir. Başsavcılık bünyesinde, SBI yetkileri altında çalışan bir Ceza Kovuşturmaları Usul Dairesi, SBI'nin sürdürdüğü ön soruşturmalarda usule ilişkin kontrolü sağlar ve bu davaların soruşturmasını yürütür.</p>	<p><i>UKR / Kaverzin grubu (23893/03)</i></p> <p>15/08/2012 tarihinde kesinleşmiş Mahkeme Kararı</p> <p>Eylem Planı</p> <p><i>UKR / Afanasyev grubu (38722/02)</i></p> <p>05/07/2005 tarihinde kesinleşmiş Mahkeme Kararı</p> <p>Eylem Planı</p> <p><i>UKR / Belousov (4494/07)</i></p> <p>07/02/2014 tarihinde kesinleşmiş Mahkeme Kararı</p> <p>BK 2019 Kararı</p>

2. YETERLİLİK

Sözleşme soruşturmaların yeterli bir biçimde sürdürülmesini amirdir. Soruşturma makamları ilgili bütün bilgilerin belirlenmesini ve sorumluların tespit edilerek, yerine göre cezalandırılmasını sağlayacak uzmanlık bilgilerine ve yetkilere sahip olmalıdır.

2003 yılında kurulan İnsan Hakları Savunucusu (HRD) kurumu silahlı kuvvetler üzerinde sivil denetim görevini yürütür. HRD, Savunma Bakanlığı yetki alanı içindeki özgürlük kısıtlamalarının meydana geldiği yerleri denetler. HRD aynı zamanda, diğer hususların yanı sıra, silahlı kuvvetler mensuplarının şikayetlerini inceleyen ve hukuk danışmanlığı hizmeti veren, silahlı kuvvetler mensuplarının haklarını korumak üzere oluşturulmuş özel bir dairedir. HRD'nin 7/24 faal, ücretsiz acil hattı, askeri personelin ve sivillerin, silahlı kuvvetlerle ilgili herhangi bir sorunu iletmelerini sağlar.

**ARM / Muradyan
(11275/07)**

[24/02/2017 tarihinde
kesinleşmiş Mahkeme
Kararı](#)

[Eylem Planı](#)

Adli tıp kanıtlarının zamanında toplanmasını sağlamak üzere, Başsavcı 2014 yılında polisle ilgili kötü muamele iddiaları olması halinde izlenecek prosedüre ilişkin bir talimat yayınlamıştır. Davacı, şikayetin yapılmasından itibaren 24 saat içinde veya polisin söz konusu kötü muamelelerin meydana gelmiş olabileceğini öğrendiği andan itibaren bir adli tıp patoloğunca muayene edilmelidir. Meydana gelen olaylar Başsavcılığa ve Polisle İlgili İddia ve Şikayetleri Soruşturma Kurumu Başkanına bildirilmelidir. 2017 yılında yapılan bir yasal değişiklik uyarınca, bu tür tıbbi muayenelerin, İstanbul Protokolünün İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesine yönelik El Kılavuzuna göre yapılması gerekmektedir.

**CYP / Khani Kabarra
(24459/12)**

[05/09/2018 tarihinde
kesinleşmiş Mahkeme
Kararı](#)

[Eylem Planı](#)

2016 yılında Başsavcılıkta yapılan reformu müteakiben, Savcılığın İşkenceyle Mücadele Bölümü karmaşık davalarla ilgili soruşturmaları yürütmekle, bölge Savcılıklarınca sürdürülen soruşturmaları denetlemekle, ve güvenlik kuvvetlerinin karıştığı kötü muamele konularında tüm alt kademe savcılarını rehberlik etmek ve destek sağlamakla görevlendirildi. Ayrıca, ağır kötü muamele ve işkence olaylarını soruşturmak üzere, münhasıran işkenceyle mücadeleye yönelik bölümleri bulunan bir Organize Suçla Mücadele Özel Savcılık Bürosu oluşturuldu. İşkenceyle mücadele bölümlerinde çalışan savcılar, münhasıran kötü muamele olaylarına bakmak üzere görevlendirilmiş olup, polisle veya diğer kolluk kuvvetleri birimleriyle herhangi bir ortak çalışmada yer almamaktadırlar.

**MDA / Corsacov grubu
(18944/02)**

[04/07/2006 tarihinde
kesinleşmiş Mahkeme
Kararı](#)

[Nihai BK Kararı
CM/ResDH\(2018\)463](#)

MDA / Levinta (17332/03)

[16/03/2009 tarihinde
kesinleşmiş Mahkeme
Kararı](#)

[Eylem Raporu](#)

Yurt dışında konuşlu Kraliyet Hollanda Ordusu personelinin karıştığı ölümlü bir olaya ilişkin bir mahkeme kararından sonra, yüksek risk bölgelerindeki askeri personelin dahil olduğu operasyonlarla ilgili askeri ceza hukuku yönetimi, özel olarak tayin edilmiş bir komite tarafından değerlendirilmiştir. Özellikle soruşturma ekiplerinin kurulması; komutanlar, askeri inzibat müfrezeleri ve savcılar arasında iletişimin iyileştirilmesi; öldürücü güç kullanımından sonra uygulanacak usulle ilgili talimatların hazırlanması konularında istişareye ve eğitime ilişkin tedbirler alınmıştır. Askeri hareket esnasında yapılacak soruşturmalara ilişkin temel konular ve muhtemel hareket tarzlarını genel hatlarıyla ele alan bir soruşturma el kitabı, diğer hususların yanı sıra, askeri hareket bölgelerinde yerel ceza hukuku

NDL / Jaloud (47708/08)

[20/11/2014 tarihinde
kesinleşmiş Mahkeme Kararı](#)

[Nihai BK Kararı
CM/ResDH\(2018\)47](#)

yetkilileri ve koalisyon ortakları ile koordinasyon, kanıtların toplanması ve kayıtların saklanması konularında iyileştirme sağlanması amacıyla Savcılıkça oluşturulmuştur.

2008 yılında, Ombudsmanlıkça kolluk kuvvetlerinin eylemleriyle ilgili şikayetleri incelemekle görevli bir özel birim kurulmuştur. 2012 yılında İçişleri Bakanlığınca, polisin göz altına aldığı şahısların sağlık kontrolünden geçirilmesine dair bir kararname kabul edilmiştir. 2014 yılında, Başsavcılık, polis memurlarının veya diğer resmi görevlilerin neden olduğu ölümler ve kötü muameleye ilişkin yapılacak işlemlere dair bir kılavuz yayınlamıştır.

*POL / Dzwonkowski grubu
(46702/99)*

[12/04/2007 tarihinde
kesinleşmiş Mahkeme
Kararı](#)

[Nihai BK Kararı
CM/ResDH\(2016\)148](#)

2015 yılında, Yargıtay ve Adalet Yüksek Mahkemesine bağlı Başsavcılıkça, devlet görevlilerince (polis memurları, ceza ve infaz kurumu personeli, jandarma) gerçekleştirilen kötü muamele olaylarının etkili bir şekilde soruşturulması amacıyla bir strateji benimsenmiştir. Cezaevinde kötü muamelenin etkili bir biçimde önlenmesi ve tespit edilmesi de, mesleki eğitim faaliyetleri ve Ulusal Cezaevleri Yönetiminin müdahalelerinin denetlenmesi suretiyle güçlendirilmiştir. Ayrıca, kötü muameleyle ilgili tıbbi kanıtların belgelenmesi ve bildiriyle ilgili bir yönetmelik de kabul edilmiştir.

*ROM / Predica grubu
(42344/70)*

[07/09/2011 tarihinde
kesinleşmiş Mahkeme Kararı](#)

[Nihai BK Kararı
CM/ResDH\(2017\)291](#)

Polisin kötü muamelede bulunduğu iddialarıyla ilgili soruşturmaların gerekli dikkatle ve tarafsız bir biçimde yapılması hususu Federal Mahkemenin yerleşik içtihatlarında vurgulanmıştır. Cenevre kantonu özelindeyse, 2008 yılında polis memurlarına karşı şikayetleri ele alan genel bir hizmet denetleme uygulaması yürürlüğe sokulmuştur.

SUI / Dembele (74010/11)

[26/09/2016 tarihinde
kesinleşmiş Mahkeme
Kararı](#)

[Nihai BK Kararı
CM/ResDH\(2016\)175](#)

3. SÜRAT

Sözleşme aynı zamanda soruşturmaların süratle yapılmasını amirdir. Soruşturmayı yürüten yetkililer, özellikle de kanıtların elde edilmesi açısından hayati önemi olduğundan, süratle reaksiyon gösterip soruşturmayı başlatabilmelidir. Bu bağlamda özellikle karşı karşıya kalınan bir sorun, soruşturma kapsamındaki muhtemel suçların zaman aşımına uğrama potansiyelidir. (bakınız: bölüm 3.a).

Ön soruşturma ve soruşturmanın tamamlanmasıyla ilgili süre sınırları belirlenmiştir. 2017'de, ceza soruşturmasının uzunluğu nedeniyle soruşturmanın otomatikman sona erdirilmesi maddesi iptal edilmiş ve mağdurlar ve suçlanan kişiler ilgili olarak hızlandırılmış hukuk yolları uygulanmaya başlamıştır. Temmuz 2017'de kabul edilen yol haritasında öngörülen reformlar arasında dikkat çekenlerden biri de, polisle ilgili kötü muamele şikayetlerinin özel savcılarca soruşturulması ve bütün bu tür şikayetlerin otomatik olarak Savcılığa aktarılmasıdır.

BGR / S.Z. (29263/12)

[03/06/2015 tarihinde kesinleşmiş Mahkeme Kararı](#)

[Eylem Planı](#)

2007 yılında kabul edilen Kamu Soruşturması Kanununa göre, polis memurlarınca gerçekleştirildiği iddia edilen kötü muameleyle ilgili soruşturmaların aşırı uzamasını önlemek için, savcılar şikayetin yapıldığı tarihten itibaren 30 gün içinde gerekli usul tedbirlerini almak zorundadırlar. 2010 yılında kabul edilen Ceza Kovuşturması Kanununa göre, savcı cezai nitelikteki şikayetlerin esası üzerinde 3 ay içerisinde karar vermek zorundadır. Gecikme olması durumunda, savcı davacıyı ve bir üst savcıyı bilgilendirmelidir. Keyfiliğin önlenmesi amacıyla, 2013 yılında Ceza Kovuşturması Kanununda bir üst savcıya başvurma hakkı getirilmiştir.

MKD / Jasar grubu
(69908/01)

[15/05/2007 tarihinde kesinleşmiş Mahkeme Kararı](#)

[Nihai BK Kararı
CM/ResDH\(2018\)72](#)

MKD / Kitanovski grubu
(15191/12)

[22/04/2015 tarihinde kesinleşmiş Mahkeme Kararı](#)

[Eylem Planı](#)

Polisin silah kullanması sonucunda ölümlerin meydana gelmesi durumunda soruşturmanın süratle yapılabilmesi için, olay üst amirlere bildirilmeli, üst amirler de olayı yazılı olarak kayıt altına alarak bu bilgiyi 48 saat içerisinde savcıya iletmelidirler. Olay yerine süratle ulaşılmasını sağlamak üzere, Devlet Ceza Soruşturması Dairesinin görev yapma sisteminde iyileştirme yapılmıştır. Bu Daire tarafından yapılamayan bütün soruşturmalar ilgili bölgedeki emniyet kuvvetlerinin Dahili Soruşturma Bürosunca veya komşu polis teşkilatı üyelerince gerçekleştirilecektir.

NDL / Ramsahai (52391/99)

[15/05/2007 tarihinde kesinleşmiş Mahkeme Kararı](#)

[Nihai BK Kararı
CM/ResDH\(2010\)178](#)

1990'lı yıllarda sivillere kötü muamele yapıldığı ve güvenlik güçlerinin terörle mücadele faaliyetleri sırasında meydana geldiği iddia edilen ölümlerle ilgili olarak, 2003 yılında yayınlanan bir Adalet Bakanlığı Genelgesinde, ceza soruşturmalarının (güvenlik güçleri mensuplarınca değil) savcılar tarafından süratle icra edilmesinin gerekli olduğu vurgulanmıştır. Güvenlik güçlerinin kötü muamele ve işkence olaylarına karışma iddialarıyla ilgili ceza soruşturması başlatılabilmesi için idari izin alınması şartı 2003 yılında yürürlükten kaldırılmıştır.

TUR / Aksoy grubu
(21987/93)

[18/12/1996 tarihinde kesinleşmiş Mahkeme Kararı](#)

[Ara Karar
ResDH\(2005\)43](#)

[Nihai BK Kararı
CM/ResDH\(2019\)51](#)

Kötü muamele olaylarında yapılacak soruşturmanın süratle icra edilmesinde iyileştirme sağlanması için, Ceza Usulu Kanununda 2016 yılında değişiklik yapılarak, savcı ve hakimlerin bu davalara öncelik vermesi esası getirilmiştir. Adalet Bakanlığı 2017 yılında, savcılarının işkence iddialarının soruşturmasını 180 gün içinde, aşırı kuvvet kullanma iddialarının soruşturmasını da 120 gün içinde tamamlamasını ve bu tür suçlarla ilgili ceza kovuşturmasının 370 günlük bir süre sınırı içinde sonuçlandırılmasını öngören bir genelge yayımlamıştır. Gecikmeler sorumlu savcının veya hakimin terfi ettirilmesiyle ilgili olarak olumsuz sonuçlar doğurabilecektir.

*TUR / Bati grubu
(33097/96)*

[03/09/2004 tarihinde
kesinleşmiş Mahkeme
Kararı](#)

[Eylem Raporu](#)

*TUR / Aksoy grubu
(21987/93)*

[18/12/1996 tarihinde
kesinleşmiş Mahkeme
Kararı](#)

[Nihai BK Kararı
CM/ResDH\(2019\)51](#)

Mahkumların ölümüyle ilgili soruşturmalar da dahil olmak üzere, soruşturma sürecini hızlandırmak üzere aşağıdaki tedbirler alınmıştır: Soruşturmaya rehberlik etmek üzere bir Yüksek Mahkeme Hakimi Adli Tıp Sorgu Hakimi olarak tayin edilmiştir; tüm hakim kadrolarının doldurulabilmesi için 2016'da ilave adli tıp sorgu hakimleri tayin edilmiştir; kıdemli düzeydeki hakimler daha karmaşık soruşturmalarla görevlendirilmişlerdir; adli tıp sorgu hakimleri danışma heyetine yeni avukatlar atanmıştır; dava ertelemelerinde azalmaya gidilmiş, dava yönetimi ve dağıtımında iyileştirme sağlanmıştır; adli tıp hakimleri için soruşturma destek personeli tayin edilmiştir; soruşturmaların ve ifadelerin süratle tamamlanması için bir denetleme mekanizması oluşturulmuştur. 2015 yılında adli tıp hakimliği hizmetlerinin gözden geçirilmesini müteakiben soruşturmaların etkinliğini artırmaya ve soruşturmalardaki gecikmelerini azaltmaya yönelik 13 tavsiyede bulunulmuş, kabul edilmiş ve 2016 sonunda uygulanmıştır.

UK / McDonnell (19563/11)

[06/12/2016 tarihinde
kesinleşmiş Mahkeme
Kararı](#)

[Nihai BK Kararı
CM/ResDH\(2016\)356](#)

3.a. Sürat ile zaman aşımı arasındaki ilişki

Savcılar Birliği yapılan soruşturmaların gereken dikkatle yapılıp yapılmadığını denetlemekte ve 2018 yılında kötü muameleyle ilgili bütün afları yürürlükten kaldıran bir kanun, kötü muameleye müsamaha gösterilmeyeceğini açık bir şekilde isaret etmektedir. Ceza Usulü Kanun taslağına, diğer hususların yanı sıra, duruşma öncesi dava işlemlerine kesin süre sınırları getirilerek, kapsamlı bir güvenceler sistemi dahil edilmiştir. Ceza Kanununda işkence eylemlerine yönelik zaman aşımı uygulamasının yürürlükten kaldırılması planlanmaktadır.

*ARM / Muradyan
(11275/07)*

[24/02/2017 tarihinde
kesinleşmiş Mahkeme Kararı](#)

[Eylem Planı](#)

Ceza davası işlemlerinin zamanaşımına ugramasını önlemek amacıyla 2020 yılından beri, birinci derece mahkemesinin kararından sonra, dava işlemlerinin geri kalan süresince zaman aşımı uygulaması askıya alınmaktadır. Kamu görevlilerine işkence nedeniyle verilen hapis cezaları askıya alınamaz. Aynı konularla ilgili olarak, polis memurlarına ve jandarmaya yönelik disiplin soruşturmaları ceza davası işlemlerinden bağımsız olarak başlatılır, sürdürülür ve sonuçlandırılır ve bu soruşturmalar ceza davaları sonuçlanıncaya kadar durdurulabilir.

*ITA / Cestaro grubu
(6884/11)*

[07/04/2015 tarihinde
kesinleşmiş Mahkeme
Kararı](#)

[Eylem Raporu](#)

Aralık 1989'da ve Haziran 1990'da hükümete karşı yapılan gösterilerde öldürücü güç kullanılmasıyla ilgili soruşturmanın etkisiz olmasına çözüm getirmek üzere alınan tedbirler şunlardır: Mart 2012'de, yaşam hakkına karşı kasten işlenen suçlarla ilgili zaman aşımı kaldırılmış ve bu davalarla ilgili soruşturmanın sürdürülmesine imkan sağlanmıştır. Ayrıca, 2014 yılında kabul edilen Ceza Kanununda ve Ceza Usul Kanununda, soruşturma ile ilgili kanıtları elinde tutan kurumların işbirliği yapmayı reddi halinde, soruşturmayı yürüten makamların bunu aşmasını mümkün kılacak yasal yollar sağlanmıştır.

*ROM / "21 Aralık 1989"
Derneği grubu (33810/07+)*

[28/11/2011 tarihinde
kesinleşmiş Mahkeme
Kararı](#)

[Eylem Planı](#)

4. MAĞDURLARIN SORUŞTURMAYA MÜDAHİL EDİLMESİ VE SORUŞTURMALARIN KAMUYA AÇIK OLMASI

Sözleşme, güvenlik kuvvetleri unsurlarının neden olduğu iddia edilen ölümler veya kötü muameleye dair soruşturmalara, mağdurların (ve duruma göre yakınlarının), gereken kapsamda ve meşru çıkarlarını güvence altına almak üzere müdahil olmasına izin verilmesini amirdir. Bu katılım, mağdurların dosyadaki tüm unsurlara otomatikman erişimleri olmasa da, soruşturma dosyasına erişim sağlayabilmelerini içermelidir. Bu bağlamda adli yardım konusu gündeme gelebilir. Diğer bir konu da, soruşturmanın sona erdirilmesi kararının gerekçelendirilmesi gerekliliğidir. Daha genelde, kamunun soruşturmaları denetlemesiyle ilgili olarak da, hesap verebilirlik gerekliliğiyle, yetkililerin konuya gösterdiği reaksiyonuna kamunun güven duyması gerekliliği yerine getirilirken, bilgilerin kamuya açıklanması ile gizliliğin sağlanması arasında hassas bir denge gözetilmelidir.

2017 yılında, mağdurların (dava işlemlerini askıya alma, savcının soruşturmayı başlatmama, soruşturmanın uzatılması kararlarını temyiz etme; dava işlemlerinin durumuyla ilgili bilgilendirilme ve savcılık dosyasında bulunan işlem ve kanıtların kopyalarına erişim hakkı gibi) usule ilişkin hakları Ceza Usulü Kanununa dahil edilmiştir. Ayrıca, 2018 yılında yayınlanan Başsavcılık kılavuz ilkelerinde, ceza suçu mağdurlarına ve tanıklarına spesifik olarak yardım sağlanması yer almıştır.

ALB / Pihoni (74389/13)

[13/05/2018 tarihinde kesinleşmiş Mahkeme Kararı](#)

[Eylem Planı](#)

2014 yılında Ceza Usulü Kanununa mağdurların sürmekte olan soruşturmalarda ilgili bilgilendirme hakkı dahil edilerek, mağdurların ilke olarak dava dosyalarındaki içeriğe erişimlerine izin verilmiştir.

Yeni kurulan Kurumlar arası İşkenceyle ve Kötü Muameleyle Mücadele Konseyi, mağdurlara etkili adli yardım sağlanmasının önemini vurgulamıştır. 2018 yılında yapılan değişiklikler ve müteakiben Anayasa Mahkemesinin aldığı bir açıklayıcı karar uyarınca, savcının bir bireye "mağdur statüsü" vermeyi reddetmesi durumunda, bu durum üst savcılık ve nihayetinde mahkeme nezdinde, her türlü ceza suçuyla ilgili olarak temyiz edilebilecektir. Savcılık bünyesinde dava işlemleri sırasında mağdurların ve tanıkları desteklemek ve çıkarlarını korumak üzere bir Mağdur ve Tanık Koordinasyon Birimi kurulmuştur.

GEO / Tsintsabadze grubu (35403/06)

[18/03/2011 tarihinde kesinleşmiş Mahkeme Kararı](#)

[Eylem Planı](#)

Aralık 1989'da ve Haziran 1990'da hükümete karşı yapılan gösterilerde öldürücü güç kullanılmasına ilişkin yeni soruşturmalar bağlamında, Savcılık web sitesinde, soruşturmalardaki ilerlemeyle ilgili güncellemeler mağdur aileleri için düzenli olarak yayınlanmıştır. Ayrıca, yeni soruşturmalarda ilerlerken, başvuru sahipleriyle etkileşim artmış ve tüm mağdur tarafların dinlenmesi yönünde bir niyet ortaya konmuştur.

ROM / / "21 Aralık 1989" Derneği grubu (33810/07+)

[28/11/2011 tarihinde kesinleşmiş Mahkeme Kararı](#)

[Eylem Planı](#)

2005 yılında kabul edilen Ceza Usul Kanununda mağdurların soruşturmaya müdahil olması sağlanarak, savcıların güvenlik güçleri hakkında görevi kötüye kullanma iddialarını kovuşturmamaya karar vermeleri halinde otomatik olarak yargı denetimi talep etme hakkı verilmiştir.

TUR / Ahmet Özkan ve Diğerleri (21689/93)

[10/11/2004 tarihinde kesinleşmiş Mahkeme Kararı](#)

<p>Güney Irak'ın Birleşik Krallık Silahlı Kuvvetlerince işgali sırasında Irak vatandaşlarının ölümüyle ilgili olarak yapılan soruşturmalar bağlamında, Irak Geçmişe Yönelik İddialar Heyetinin (IHAT) sürdürdüğü ceza soruşturmalarının, adli soruşturma tarzı bir soruşturmayla (Ölümlü Olaylar Soruşturması olarak adlandırılmıştır) birleştirildiği soruşturma sürecine mağdurların aileleri de müdahil olmuş ve soruşturma kamuoyuna açık olarak yürütülmüştür.</p> <p>Yüksek Mahkeme 2016 yılında, IHAT soruşturmasını müteakiben, "Ölümlü Olaylar Soruşturması" icra edilmesinin uygun, makul ve orantılı olup olmadığını değerlendirirken göz önüne alınması gereken ilkeleri saptamıştır. Yüksek Mahkeme söz konusu ilkeleri belirlerken, olayın insani maliyetlerini ve şahsın hangi şartlarda öldüğüne dair açık ve net bir sonuç elde edebilme ihtimalini de gerektiği gibi dikkate almıştır.</p>	<p>Ara Karar CM/ResDH(2005)43</p> <p><i>UK / Al-Skeini ve Diğerleri (55721/07)</i></p> <p>07/07/2011 tarihinde kesinleşmiş Mahkeme Kararı</p> <p>Nihai BK Kararı CM/ResDH(2016)298</p>
<p>Güvenlik güçlerinin 1980'lerde ve 90'larda icra ettiği operasyonlarda Kuzey İrlanda'da meydana gelen ölümlerin soruşturulmasına dair kamunun söz konusu soruşturmaları denetlemesi ve mağdur ailelerin bilgilendirilmesi çerçevesinde, Savcılık olaylarla ilgili kovuşturma yapılmamış olmasının nedenlerini açıklama ilkesini benimsemiştir. Söz konusu kararlar yargı denetimine tabidir. Ayrıca, mağdur ailelerinin mahkemede avukatlarca temsili için adli yardım da sağlanmıştır. Kurulduğunda, konuyla ilgili yeni ve tek bağımsız soruşturma kuruluşu olacak olan Geçmişe Yönelik Soruşturmalar Biriminde sürecin başından itibaren mağdurların en yakın akrabalarının soruşturmaya müdahil olmasını sağlayacak münhasıran bu amaca yönelik personel de yer alacaktır.</p>	<p><i>UK / McKerr grubu (28883/95)</i></p> <p>04/08/2001 tarihinde kesinleşmiş Mahkeme Kararı</p> <p>Eylem Planı</p>
<p>Ukrayna'nın 2012 yılında kabul ettiği Ceza Usulü Kanunuyla mağdurların sürece müdahil olmasında, diğer hususların yanı sıra, aşağıdakiler de sağlanarak iyileştirme kaydedilmiştir: izahat verme ve kanıt sunma; süreçle ilgili bilgi alma; dava malzemelerini inceleme ve belgelerin kopyalarını alma; soruşturmada temsil edilme; konuya ilişkin istek yapma ve soruşturmayı yapanların, savcılarının veya hakimlerin kararlarını, girişimlerini ve harekete geçmemelerini sorgulama; davaya müdahil olma ve temyize gitme.</p>	<p><i>UKR / Gongadze (34056/02)</i></p> <p>08/02/2006 tarihinde kesinleşmiş Mahkeme Kararı</p> <p>Eylem Planı</p>

5. SUÇLA İLGİLİ ÖZEL SAIKLERİN İNCELENMESİ

Ölümlerle ve kötü muameleyle ilgili soruşturmanın etkili olabilmesi için, muhtemel ırkçı veya diğer ayrımcı saiklerin araştırılmasına özel bir dikkat sarf edilmelidir. Gazetecilere veya diğer medya aktörlerine saldırıların ardındaki saiklere spesifik bir mukabelede bulunulması gerekebilir. Bu tür saiklerin yeterli bir biçimde incelenmesi ilgili ceza yasalarında değişiklik yapılmasını gerektirebilir.

2011 yılında Ceza Kanununda değişiklik yapılarak, ırkçılık veya yabancı düşmanlığı içeren saikler cinayet ve bedensel yaralama suçlarının ağırlaştırıcı sebepleri olarak dahil edilmiştir. Bu maddeler soruşturmayı yapanların güvenlik güçlerince aşırı güç kullanılmasının temelinde ırkçı saikler bulunup bulunmadığını incelemelerini mümkün kılmaktadır.

*BGR / Nachova ve Diğerleri
(43577/98)*

[06/07/2005 tarihinde
kesinleşmiş Mahkeme Kararı](#)

[Nihai BK Kararı
CM/ResDH\(2017\)97](#)

LGBTI eylemcilerine ve Yahova Şahitlerine karşı gösteri yürüyüşleri/toplantılar sırasında yapılan şiddet saldırıları bağlamında ayrımcılık ve nefret suçlarıyla ilgili soruşturmanın daha etkili olmalarını sağlamak üzere, 2010 yılında Başsavcılığın yetki ve sorumlulukları özel şahısları kapsayacak şekilde genişletilmiştir: Tüzel kişiler ve bireyler ayrımcılık girişimleri olduğu iddia edilen olaylarla ilgili olarak 10 gün içinde bilgi vermekle yükümlüdürler. Hukuk Muhakemeleri Usulü Kanununa göre Kamu Savunucusunun önerilerinin yerine getirilmemesi halinde, davacı davayı mahkemeye taşıyabilmektedir. 2018 yılında ayrımcılık nedeniyle işlenen suçların cezaları Ceza Kanununda artırılmıştır.

*GEO / Identoba ve Diğerleri
grubu (73235/12)*

[12/08/2015 tarihinde
kesinleşmiş Mahkeme Kararı](#)

[Eylem Planı](#)

2012 yılında Emniyet Müdürlüğünce polis memurlarına gönderilen bir genelge ile ırkçı davranışlarla ilgili şikayetlere öncelik verilmesi istendi. Emniyet Müdürlüğünün 2014 yılında gönderdiği müteakip bir genelgede, polis yetkililerinin şahsa yapılan kötü muamelenin altında muhtemelen milli menşe, din, cinsel yönelim, yaş, engellilik veya diğer ayrımcılık içeren davranışların mevcut olup olmadığını soruşturmakla yükümlü oldukları bildirildi.

*GRC / Makaratzis grubu
(50385/99)*

[20/12/2004 tarihinde
kesinleşmiş Mahkeme Kararı](#)

[Hükümet Bildirisi](#)

2019 yılında polisin nefret suçlarıyla ilgili görevlerine ilişkin yeni hazırlanan bir protokolde, bu tür suçların tespit edilmesine yardımcı olmak üzere bir önyargı gösterge listesi yer almaktadır. Aynı zamanda nefret söylemi uzmanlarından oluşan bir ağ da kurulmuştur. Bu ağ her bir bölge emniyet müdürlüğüne bağlı polis memurlarından oluşur ve başkanlığını da emniyet genel müdürlüğünden bir polis görevlisi yapar. Bu ağ nefret suçlarına karşı mücadeleyi denetlerken, polis memurlarına yönelik düzenli eğitimler vermekten de sorumludur. Ayrıca, polislerin nefret suçlarını tespit etmelerine yardımcı olmak üzere her karakola birer "mentor" da tayin edilmelidir.

*HUN / Balázs grubu
(15529/12)*

[14/03/2016 tarihinde
kesinleşmiş Mahkeme Kararı](#)

[Eylem Raporu](#)

Romanlara ırkçı saiklerle kötü muamele edilmesine yönelik soruşturmalarda, ırkçı saikler 2006 yılından beri ceza kanuna göre, yasada ağırlaştırıcı unsur olarak kabul edilmektedir ve her bir vakada soruşturma yetkilisinin bu hususla ilgili olarak kendi inisiyatifile soruşturma yapması gerekli kılınmıştır.

*ROM / Barbu Anghelescu No.1
(46430/99)*

[05/01/2005 tarihinde
kesinleşmiş Mahkeme Kararı](#)

[Nihai BK Kararı
CM/ResDH\(2016\)150](#)

Ceza Kanununda 2015-2016'da yapılan değişlikle, cinayet veya cinayete teşebbüs, rehin alma, şiddet uygulama ile tehdit etme, mala kasten zarar verme gibi suçlarda gazetecilerin hedef alınmasına cezai yükümlülük getirilmesi sağlandı. Ayrıca, gazetecinin yasal mesleki faaliyetlerini icra etmesinin engellenmesine getirilen cezai yükümlülük unsuru güçlendirildi.

UKR / Gongadze (34056/02)

[08/02/2006 tarihinde kesilmiş Mahkeme Kararı](#)

[Eylem Planı](#)

6. SORUŞTURMALARIN BAĞIMSIZ KURUMLARCA DENETLENMESİ

İç hukuk sistemi soruşturmanın yürütülmesine ilişkin şikayetlerin ele alınmasını sağlayacak bağımsız bir mekanizmanın mevcudiyetini temin etmelidir. O nedenle soruşturmayı yürüten kurumlar yeterli denetimin sağlanabilmesi için, eylemleriyle ilgili kararların gerekçesini sunmalıdır. Ulusal yasal sistemlerin çeşitliliğini ve ilgili kurumların farklı görevlerini hatırla tutarak, aşağıdaki hususlar, ilgili devlete bağlı olarak, daha az veya daha çok anlam ifade edebilir: savcılık yetkililerinin soruşturmalarla ilgili olarak sağladığı rehberlik ve uyguladığı denetim; soruşturma hakimlerinin rolü; örneğin mahkemeler veya insan hakları kuruluşları/ombudsman gibi diğer devlet kurumlarının rolü; parlamentonun veya parlamenter bir yapının muhtemel rolü.

Savcının bir soruşturmayı sona erdirmeye kararı savcılık dairesi dahilinde temyiz edilebilir. Ağır suç iddialarının söz konusu davalarda yargı denetimi yolu da mevcuttur.

GEO / Gharibashvili (11830/03)

[29/10/2017 tarihinde kesinleşmiş Mahkeme Kararı](#)

[Nihai BK Kararı
CM/ResDH\(2017\)287](#)

2017 yılında, Ombudsmanlık Bürosunda, kolluk kuvvetlerinin ve gözaltı kurumları personelinin kötü muameleyle, yasa dışı ateşli silahlar kullanımıyla, ırkçı saiklerle yasaya aykırı davranışlarıyla veya ayrımcılık içeren muameleleriyle ilgili şikayetleri toplama, kayıt altına alma, değerlendirme ve ilgili yetkili kurumlara iletmeye görevli bir Ulusal Soruşturma Mekanizması kurulmuştur. Ayrıca Ombudsman iddiaları kendisi *proprio motu* olarak, kendiliğinden veya istek yapılması üzerine soruşturmaya veya bunları yetkili disiplin kurumuna iletmeye karar verebilir. Ombudsman aynı zamanda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin ilk soruşturmayı yetersiz bulması halinde, idari soruşturmanın yeniden açılmasını talep edebilir.

GRC / Makaratzis grubu (50385/99)

[20/12/2004 tarihinde kesinleşmiş Mahkeme Kararı](#)

[Eylem Raporu](#)

Ocak 2011'de devam etmekte olan bütün ceza davalarıyla ilgili bir veri tabanı oluşturulmuştur. Söz konusu veri tabanı ceza davalarının savcılık açısından denetimini güçlendiren bir araç görevini görmektedir. Ayrıca, 2010 yılında Başsavcı devlet görevlilerince işlendiği iddia edilen suçlara ilişkin ceza davalarının savcılıkça denetimini güçlendirmeyi amaçlayan bir genelge yayınlamış ve uygulanacak yöntemle ilişkin bir kılavuz hazırlamıştır. Soruşturmanın süratle yapılmasını sağlamak üzere, Başsavcılık düzenli olarak ilgili istatistiksel verileri değerlendirmekte ve belirli soruşturma türlerine öncelik vermektedir. 2010 yılından beri, daha iyi denetim sağlanması amacıyla, devlet görevlilerine karşı sürdürülen soruşturmalara sürekli olarak öncelik verilmektedir.

LVA / Holodenko grubu (17215/07)

[04/11/2013 tarihinde kesinleşmiş Mahkeme Kararı](#)

[Nihai BK Kararı
CM/ResDH\(2018\)382](#)

2018 yılında Ombudsmanlık Bürosu içerisinde sivil toplumdan gelen bağımsız üyeleri de içeren bir inceleme birimi oluşturulmuştur. Birimin görevi, kötü muamele sayılabilecek herhangi bir yanlış davranışla ilgili olarak kolluk kuvveti mensuplarının soruşturulması ve hesap vermesinin sağlanmasına yönelik usulleri izlemek ve gözden geçirmektir.

MKD / El-Masri (39630/09)

[13/12/2012 tarihinde kesinleşmiş Mahkeme Kararı](#)

[Nihai BK Kararı
CM/ResDH\(2019\)369](#)

Bir Kıbrıslı Türk gazetecinin öldürülmesine ilişkin soruşturmada ortaya çıkan noksanlıkları müteakiben, 2006 yılında polisle ilgili soruşturmalarda Başsavcıya, gerekli gördüğü takdirde Emniyet Genel Müdürlüğüne sürdürülen soruşturmaları denetleme veya yönetme yetkisi verilerek Başsavcının rolü güçlendirilmiştir.

TUR / Adali (38187/97)

[12/10/2005 tarihinde kesinleşmiş Mahkeme Kararı](#)

[Nihai BK Kararı CM/ResDH\(2010\)12](#)

7. MAĞDURLARIN TAZMİN EDİLMESİ

Devletler ağır insan hakları ihlalleri mağdurlarının uğradıkları zararların süratle ve yeterli bir biçimde tazminini sağlayacak erişilebilir ve etkili mekanizmaların kurulması için ilgili tüm tedbirleri almalıdırlar.¹ Aşağıda belirtilen, parasal tazminat ve resmen özür dileme gibi farklı telafi türleri, bu yükümlülüğün başarılı bir biçimde yerine getirilemediği durumlar da dahil olmak üzere, devletlerin soruşturmaları yeniden başlatma/ kaldığı yerden sürdürme/ ve devam ettirme yükümlülüğünü yararlı bir biçimde tamamlayabilir.

Savaş suçlarıyla ilgili soruşturmaların etkisiz sonuçlanması ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin *B. Ve Diğerleri* davasıyla ilgili bulguları üzerine, davacılar manevi tazminata hak kazanmak üzere şaibeli dava sürecinin yeniden açılmasını talep ettiler. Yeniden açılan davada akrabalarının devlet görevlilerinin elinde ölümünden kaynaklı yasadıkları duygusal acı nedeniyle, davacıların her birine 30.000 Euro manevi tazminat ödenmesine hükmedildi. Ayrıca, *M. Ve Diğerleri* davasında basvuranlar, Avrupa İnsan Hakları Kararından önce, yerel mahkemenin ilgili bireylerden birinin, komuta sorumluluğu kapsamında, davacının akrabalarını öldürmesi de dahil olmak üzere, savaş suçlusu olduğuna hükmetmesi üzerine, hukuk davasının yeniden açılmasını talep etmişlerdi. Yerel mahkemeler akrabalarının devlet görevlilerinin elinde ölümünden kaynaklı yasadıkları duygusal acı nedeniyle davacıların her birine 30.000 Euro manevi tazminat ödenmesine karar verdi.

CRO / Skendžić ve Krznarić grubu (16212/08)

[20/04/2011 tarihinde kesinleşmiş Mahkeme Kararı](#)

[Eylem Planı](#)

2009 yılında yapılan parlamento seçimlerinden sonra polisin aşırı güç kullanması üzerine, Hükümet ve Parlamento, şaibeli olayları müteakiben, ulusal kolluk kuvvetlerinin ve yargının gösterdiği isabetsiz mukabele nedeniyle üzüntülerini bildirmişlerdir. Ayrıca, tespit edilen sivil mağdurlara ulusal düzeyde tazminat verilmesi için özel bir hükümet komisyonu kurulmuştur. Söz konusu tazminat, yerel mahkemelerce ayrıca takdir edilebilecek maddi veya manevi tazminatı ikame amaçlı bir tazminat olarak değerlendirilmemiştir.

MDA / Taraburca grubu (18919/10)

[06/03/2012 tarihinde kesinleşmiş Mahkeme Kararı](#)

[Nihai BK Kararı CM/ResDH\(2018\)464](#)

2018 yılında, davacının CIA tarafından uygulanan, şüphelilerin ABD dışında bir ülkede sorgulanması kapsamında kötü muameleye maruz bırakılmasına dair şikayetin zaman aşımına uğraması üzerine Dışişleri Bakanı davacıya hükümet adına bir özür yazısı göndererek yetkililerin isabetsiz davranışları nedeniyle davacının uğradığı çok büyük acılar nedeniyle derin üzüntülerini ifade etmiştir. Davacının 2018 yılında yerel mahkemelerde açtığı 1 Euro'luk sembolik manevi tazminat davası kabul edilmiş, böylece şaibeli olayların meydana geldiği resmen teyit edilmiştir.

MKD / El-Masri (39630/09)

[13/12/2012 tarihinde kesinleşmiş Mahkeme Kararı](#)

[Nihai BK Kararı CM/ResDH\(2019\)369](#)

1987 ve 2002 yılları arasında esas itibarıyla Türkiye'nin güneydoğusunda olaganustu hal döneminde terörle mücadele kapsamındaki faaliyetler ile ilgili tesbit edilen ihlallerle ilgili olarak da, davacılar 2004 yılında kabul edilen yeni bir Tazminat Yasası uyarınca, terörle mücadele kapsamında meydana gelen kayıplarda devletin yükümlülüğüne istinaden özel bir tazminat komisyonundan veya idari mahkemelerden tazminat talep etme hakkı verilmiştir.

TUR / Aksoy grubu (21987/93)

[18/12/1996 tarihinde kesinleşmiş Mahkeme Kararı](#)

[Nihai BK Kararı CM/ResDH\(2019\)51](#)

Bu yasa, söz konusu maddelerin 1987'den sonra ve 2004'ten önce meydana gelen olaylara geriye dönük olarak uygulanacağı hükmü ile, özel bir *lex temporalis* olarak, devletin idari tasarrufları nedeniyle verilen zararlar ilgili yükümlülüğünü tamamlayarak, bu yükümlülüğün daha net bir biçimde uygulanmasını sağlamıştır.

¹ Bakınız: özellikle 30 Mart 2012'de, Bakan Vekillerinin 1110. Toplantısında Kabul edilen, Bakanlar Komitesinin [Ağır İnsan Hakları İhlallerinde Cezasızlığın Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Kılavuz İlkeleri](#), XVI. Kılavuz İlkeler.

EK – DAVA DİZİNİ

<i>ALB / Pihoni (74389/13)</i>	3, 10	<i>MKD / Kitanovski grubu (15191/12)</i>	8
<i>ARM / Muradyan (11275/07)</i>	6, 9	<i>NDL / Jaloud (47708/08)</i>	6
<i>ARM / Virabyan (40094/05)</i>	3	<i>NDL / Ramsahai (52391/99)</i>	8
<i>BGR / Nachova ve Diğerleri (43577/98)</i>	12	<i>POL / Dzwonkowski grubu (46702/99)</i>	7
<i>BGR / S.Z. (29263/12)</i>	8	<i>ROM / "21 Aralık 1989" Derneği grubu (33810/07+)</i>	9, 10
<i>CRO / Mader (56185/07)</i>	3	<i>ROM / Barbu Anghelescu No.1 (46430/99)</i>	4, 12
<i>CRO / Skendžić ve Krznarić grubu (16212/08)</i> ...	14	<i>ROM / Predica grubu (42344/70)</i>	7
<i>CYP / Khani Kabarra (24459/12)</i>	6	<i>RUS / Khashiyev ve Akayeva grubu (57942/00)</i> ..	4
<i>CYP / Shchukin ve Diğerleri (14030/03)</i>	3	<i>SUI / Dembele (74010/11)</i>	7
<i>CZE / Eremiasova ve Pechova 23944/04)</i>	3	<i>SVN / Franciska Stefancic (58349/09)</i>	4
<i>GEO / Gharibashvili (11830/03)</i>	13	<i>SVN / Matko (43393/98)</i>	4
<i>GEO / Identoba ve Diğerleri grubu (73235/12)</i> .	12	<i>TUR / Adali (38187/97)</i>	13
<i>GEO / Tsintsabadze grubu (35403/06)</i>	4, 10	<i>TUR / Ahmet Özkan ve Diğerleri (21689/93)</i>	10
<i>GER / Hentschel ve Stark (47274/15)</i>	4	<i>TUR / Aksoy grubu (21987/93)</i>	8, 9, 14
<i>GRC / Makaratzis grubu (50385/99)</i>	12, 13	<i>TUR / Bati grubu (33097/96)</i>	8
<i>HUN / Balázs group (15529/12)</i>	12	<i>UK / Al-Skeini ve Diğerleri (55721/07)</i>	5, 10
<i>ITA / Cestaro grubu (6884/11)</i>	9	<i>UK / McDonnell (19563/11)</i>	9
<i>LVA / Balajevs (8347/07)</i>	4	<i>UK / McKerr grubu (28883/95)</i>	11
<i>LVA / Holodenko grubu (17215/07)</i>	4, 13	<i>UKR / Afanasyev grubu (38722/02)</i>	5
<i>MDA / Corsacov grubu (18944/02)</i>	6	<i>UKR / Belousov (4494/07)</i>	5
<i>MDA / Levinta (17332/03)</i>	6	<i>UKR / Gongadze (34056/02)</i>	11, 12
<i>MDA / Taraburca grubu (18919/10)</i>	14	<i>UKR / Kaverzin grubu (23893/03)</i>	5
<i>MKD / El-Masri (39630/09)</i>	13, 14		
<i>MKD / Jasar grubu (69908/01)</i>	8		